

URL: <https://moz.gov.ua/uk/zatverdzheno-poryadok-realizaciyi-programi-medichnih-garantij-na-2026-rik-rishennya-uryadu>

2. Програма медичних гарантій: що змінюється у 2026 році. URL: <https://nszu.gov.ua/en/news/prohrama-medychnykh-harantii-shcho-zminiuietsia-u-2026-r?utm>

3. Health financing in Ukraine: reform, resilience and recovery. World Health Organization, 2024. 92 p.

4. Ukraine: WHO Health Emergency Appeal 2025 (January 2025). WHO. 2025. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-who-health-emergency-appeal-2025-january-2025?utm>

5. Tiutiunyk, I., & Tortunenko, D. Особливості формування фінансової резильєнтності домогосподарств в умовах економічної турбулентності. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2026. 1(19), 566-579. <https://doi.org/10.32750/2026-0149>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-640-2-13>

ВІДНОВЛЕННЯ ТА СТРАТЕГІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

Кусик Наталія Львівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Дружкова Ірина Сергіївна

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Коваленко Євгенія Миколаївна

*здобувачка вищої освіти
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Пошкодження або руйнування під час війни медичної інфраструктури, втрата кадрових ресурсів сфери охорони здоров'я,

зокрема, міграція фахівців, обмежує або унеможлиблює доступ населення до медичної допомоги. Руйнування медичної інфраструктури призводить до збільшення диспропорцій у наданні медичної допомоги як в регіональному вимірі, так і в розрізі видів медичної допомоги. Продовження військових дій призводить до постійного росту потреб у відновленні інфраструктури охорони здоров'я.

Триваючий військовий конфлікт в Україні створив критичні проблеми для системи охорони здоров'я, суттєво впливаючи на здоров'я та благополуччя її населення. За даними доповіді Офісу Верховного комісара ООН з прав людини «Україна: Захист цивільного населення у збройному конфлікті – оновлення за грудень 2024 року», кількість жертв серед цивільного населення продовжує зростати, понад 40838 осіб, включаючи жінок та дітей, отримали поранення або загинули з початку війни на початку 2022 року [1].

Сектор охорони здоров'я України став військовою мішенню. За даними ВООЗ, було задокументовано 2207 нападів на медичні заклади, в результаті яких 205 осіб загинули та 698 отримали поранення. Ці напади порушили роботу 1860 медичних закладів, що ще більше ускладнило надання послуг та погіршило існуючу нерівність у сфері охорони здоров'я [2].

Станом на кінець 2024 року гуманітарна криза призвела до переміщення мільйонів людей, зокрема понад 3,6 мільйона тимчасово переміщених осіб та 6,7 мільйона біженців у всьому світі [3]. Це переміщення, у поєднанні з пошкодженням інфраструктури охорони здоров'я та перебоями в доступі до основних ліків, залишило вразливі групи населення без задоволення потреб у охороні здоров'я.

Робота в галузі управління охороною здоров'я має поширюватися на координацію, багатосекторальні оцінки, співпрацю з важливими міжнародними стейкхолдерами. Експрес – оцінка збитків та потреб, яка була підготовлена спільно Урядом України, Європейською комісією, Організацією Об'єднаних Націй та Світовим банком, оцінила вартість невідкладних пріоритетів для відновлення та реконструкції у секторі охорони здоров'я України в 2024 році у 873 мільйони доларів США [4].

Серед визначених пріоритетів, Всесвітня Організація Охорони Здоров'я інвестувала понад 41 мільйон доларів США в послуги первинної медико-санітарної допомоги та ліки, готовність до надзвичайних ситуацій у сфері охорони здоров'я та реагування на них, невідкладну медичну допомогу, психічне здоров'я, реабілітацію та лікарні, зокрема в інфраструктуру в цих сферах [5].

Ключовим пріоритетом у 2024 році стало підвищення енергетичної стійкості медичних закладів та розвиток інфраструктури. Руйнування теплоенергетичної інфраструктури України з початку війни серйозно

вплинуло на інфраструктуру охорони здоров'я, що робить пошук рішень для незалежного опалення медичних закладів пріоритетним завданням.

Протягом 2024 року Офіс ВООЗ в Україні відігравав важливу роль у підтримці відновлення та реконструкції пошкодженої інфраструктури охорони здоров'я, зосереджуючись на відновленні функціональності в районах, постраждалих від війни. Мобільні медичні підрозділи та польові шпитали надавали основні послуги, поки постійні заклади ремонтувалися. Крім того, ВООЗ тісно співпрацювала з місцевими органами влади для оцінки та визначення пріоритетів потреб у реконструкції, забезпечуючи спрямування інвестицій у заклади, які матимуть найбільший вплив на вразливі групи населення. Окрім фізичної реконструкції, докладалися зусилля для підвищення стійкості ланцюгів постачання, зокрема щодо основних ліків, медичного обладнання та засобів травматологічної допомоги, постачання яких часто переривалося через конфлікт [5].

Отже, відновлення медичної інфраструктури є найважливішим завданням як сьогодення, так й майбутнього, яке потребує проведення оцінки пошкодженої інфраструктури, розробку національних рекомендацій щодо відновлення інфраструктури охорони здоров'я на рівні регіонів та держави.

До «Стратегії розвитку системи охорони здоров'я на період до 2030 року» включено ціль щодо відновлення, розвитку та підтримки напрямів, пов'язаних з новими викликами та задоволенням потреб населення під час надзвичайних ситуацій. Одним із завдань з реалізації цієї цілі є: «...забезпечення єдиного підходу та визначення критеріїв пріоритетності під час поетапного відновлення інфраструктури системи охорони здоров'я з урахуванням потреб населення та його окремих груп з метою необхідності відновлення доступу до медичних послуг та урахуванням планів розвитку спроможних мереж закладів охорони здоров'я» [6]. Все це вимагає розробки довгострокового перспективного бачення повного інфраструктурного оновлення та відбудови мережі закладів охорони здоров'я України відповідно до нових будівельних норм, моделей надання медичної допомоги, розвитку вітчизняної системи охорони здоров'я згідно з найкращими європейськими практиками.

Отже, узагальнимо висновки. Система охорони здоров'я України зазнала системних і масштабних втрат унаслідок війни: руйнування медичної інфраструктури, скорочення кадрового потенціалу, зниження доступності медичної допомоги для населення. Ці втрати призвели до регіональних і функціональних диспропорцій у наданні медичних послуг.

Гуманітарна криза та масова міграція населення підвищили навантаження на систему охорони здоров'я України. Одночасно

ускладнилося забезпечення безперервності лікування, доступ до лікарських засобів і медичних послуг. Особливо це актуально для вразливих груп населення.

Відновлення системи охорони здоров'я України потребує комплексного, багаторівневого та міжсекторального підходу. Це означає координацію з міжнародними організаціями, проведення системної оцінки збитків і потреб, залучення значних фінансових ресурсів.

Ключовими пріоритетами відновлення медичної інфраструктури є не лише фізична реконструкція медичних закладів, а й підвищення їхньої стійкості, енергетичної незалежності, стабільності ланцюгів постачання, розвитку первинної медичної допомоги, системи екстреної допомоги, психічного здоров'я та реабілітації.

Сучасний етап реформування системи охорони здоров'я України вимагає переходу до стратегічного відновлення та модернізації системи охорони здоров'я із впровадженням нових моделей надання медичної допомоги, оновленням інфраструктури відповідно до сучасних стандартів.

Таким чином, відновлення медичної інфраструктури України має розглядатися не лише як процес ліквідації наслідків війни, а й як можливість для трансформації системи охорони здоров'я, спрямованої на підвищення її стійкості, ефективності та доступності в довгостроковій стратегічній перспективі.

Література:

1. Україна: Захист цивільного населення у збройному конфлікті – оновлення за грудень 2024 року (Ukraine: Protection of civilians in armed conflict – December 2024 update). Geneva: Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights; 2025. URL: https://ukraine.ohchr.org/sites/default/files/2025-01/Ukraine%20-%20protection%20of%20civilians%20in%20armed%20conflict%20%28December%20%202024%29_ENG_1.pdf

2. Система спостереження за атаками на охорону здоров'я (Surveillance System for Attacks on Health Care. World Health Organization; 2025. URL: <https://extranet.who.int/ssa/Index.aspx>

3. Україна: Матриця відстеження переміщень [веб-сайт] (Ukraine: Displacement tracking matrix [website]) Global Data Institute Displacement Tracking Matrix. IOM UN Migration; 2025. URL: <https://dtm.iom.int/ukraine>

4. Україна – Третя експрес-оцінка збитків та потреб (RDNA3): лютий 2022 – грудень 2023 (Ukraine – Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3): February 2022-December 2023.) Washington, D.C.: World Bank Group; 2023. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/>

documents-reports/documentdetail/099021324115085807/p1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a

5. Річний звіт Бюро ВООЗ в Україні за 2024 рік.
URL: <https://www.who.int/ukraine/publications/i/item/WHO-EURO-2025-11954-51726-79169>

6. Про схвалення Стратегії розвитку системи охорони здоров'я на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025 – 2027 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2025 року 34-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2025-%D1%80#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-640-2-14>

РОЛЬ МЕДИЧНОЇ ГЕЛЬМІНТОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ БАКАЛАВРІВ ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ

Костильов Олександр Васильович

*кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри біології*

*Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Панчук Ольга Володимирівна

*кандидат біологічних наук,
старший викладач кафедри біології*

*Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Романенко Олександр Вікторович

*доктор біологічних наук, професор,
завідувач кафедри біології*

*Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

В сучасній системі медичної освіти від майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії вимагаються глибокі, інтегровані знання з фундаментальних природничо-наукових дисциплін. Серед них особливе місце посідає медична біологія, зокрема її складова з гельмінтології – розділу, що вивчає паразитичних червів, які